

[Aidt.]

Ved Opbygningen af den organiske Helhed i en Storby er det derfor ikke Tilfældighederne, som maa være de herskende. Mennesket har Ret, men ogsaa Pligt til af Hensyn til de enkelte Individuer i det menneskelige Samfund at ordne sine egne Forhold paa en saadan Maade, at Tilværelsen kan blive opfyldt af mest mulig Harmoni og Skønhed — ikke for sig selv alene, men for hele Samfundet. Og Pligten til at overvaage, at denne Harmoni, Skønhed og Orden i Organismens mange Celler altid er til Stede, maa i første Række paahvile Regering og Rigsdag. Naar jeg her finder Anledning til at fremhæve dette Forhold, skyldes det, at det er min Overbevisning, at netop Tilfældigheder har været bestemmende for Udviklingen i vor Hovedstad, og jeg ønsker derfor saa indtrængende, som det er muligt, at henstille til Regeringen at tage Initiativ til, at der skabes mere Planmæssighed i Byens fremtidige Udvikling.

Undersøgelserne af, hvad vort Samfund i Udvikling kræver, maa naturligt paahvile den Repræsentation, det danske Folk med Tillid har overdraget den Pligt at lede Samfundets Interesser med Samvittighedsfuldhed og Fremsyn, og at vi i Dansk Samling følger denne Pligt og tager den dybt alvorlig, kan jeg bedst give Udtryk for ved at tilsige vor fuldstændige og uforbeholdne Støtte til enhver Bestræbelse, som vil blive gjort for en Forbedring i vore Byers byplanmæssige Tilstand, og her tænkes Ordet „byplanmæssig“ anvendt i sin fulde Betydning.

Naar jeg har tilladt mig at udtale, at der angaaende de sidste 25—30 Aars Boligbyggeri er begaaet meget store Forsyndelser mod København, tænker jeg netop paa den byplanmæssige Side af Sagen. Byggeriet før Aarhundredskiftet kan man karakterisere ved den elendige Boligstandard og den alt for koncentrerede Udnyttelse af Grundene, men denne Kendsgerning har dog først faaet virkelig katastrofale Følger gennem den Boligpolitik og den Mangel paa byplanmæssig Forstaaelse, som er betegnende for de senere Aars Boligbyggeri.

Man kan nemlig ikke i egentlig Forstand paavise, at der ligger nogen Fejl ved Anbringelsen af et Boligkvarter som f. Eks. Vesterbro. Det laa, da det blev opført, forholdsvis nær ved Beboernes Arbejdspladser, og der laa dengang store aabne Arealer udenom, hvor enhver kunde faa den tiltrængte Rekreation efter Arbejdet. Først da Byens Udbygning helt ud til Grænserne og de senere Tilføjelser til Byernes Stenørkener blev mulig ved Indlemmelser af Distrikterne Sundbyerne, Valby og Brønshøj,

blev Kvartererne paa Vesterbro og Nørrebro og til Dels ogsaa paa Østerbro og Amager til de forfærdelige Slumkvarterer, som alle vel kan blive enige om er en Skamplet paa dansk Samfundskultur. De nye Boliger i Byens Yderkvarterer var for dyre for de mindstbemidlede, og Afstandene til Arbejdspladserne blev stærkt forøgede. Resultatet blev derfor, at mange søgte til de gamle Kvarterer, hvor de delte Boligerne mellem flere Familier. Derved opnaaede de en overkommelig Husleje for hver enkelt, men der skabtes tillige en i sundhedsmæssig og moralsk Henseende ganske utaaelig Tilstand. Samtidig frembragtes endvidere her ved nogle ureelle Værdier i disse Ejendomme, et Forhold, som nu foraarsager store Vanskeligheder ved Bedømmelsen af Erstatninger, naar der er Tale om Ekspropriation ved Sanering af udslidte og usunde Bydele.

Naar man derfor tænker paa disse baade i fysisk og i psykisk Henseende sundhedsfarlige Forhold i den indre By og paa de tæt derpaa følgende Stenmasser af Huse og Gader, som omgives af en stadig voksende Masse af nye Bebyggelser, uden at de selv synes at have Mulighed for at opnaa større eller bedre „Aandehuller“ — de seneste Saneringer tyder i hvertFald ikke paa noget i denne Retning —, og naar man tænker paa Trafikproblemerne, som stadig forværres for hver ny Boligbygning, der opføres i de Forstæder, som nu truer med at gøre nye Erobringer i Nabokommunerne, ja, saa er førnævnte Bekymring vist ikke ubegrundet.

Hvordan vil man tænke paa at løse Trafikproblemet, naar man stadig tillader Opførelsen af baade smaa og store Virksomheder i den ene Ende af Byen, samtidig med at der uafhængigt heraf opføres endeløse Boligkvarterer i den anden Ende af Byen? Det kan vel ikke nægtes, at man her ved i stadig højere Grad viser Foragt for den Kendsgerning, at mange Tusinde Arbejdere og Funktionærer daglig i overpakkede Sporvogne maa ofre 1½—2 Timer paa Turen til og fra deres Arbejdssted. Der spildes herved mange Millioner Arbejdstimer, menneskelig Energi og ydes økonomiske Ofre, som alt vil kunne sættes ind paa langt bedre Formaal, saafremt der tages kraftigt fat paa at omforme Byen til en organisk Helhed.

Det eneste, der kan afhjælpe den Planløshed, som har sat sit tydelige Præg paa vor Hovedstad, og som hænger den med Trafikkaos, Slumbebyggelser, Mangel paa Børneinstitutioner, rekreative Omraader og meget andet, er efter min Mening en ordnet Decentralisering — i hvertFald ikke Omdannelsen